

- a) art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 77 ust. 2 i art. 2 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 78, poz. 483),
  - b) art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*,
  - c) art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*,
2. dopuszczenie dowodu z akt spraw toczących się przed:
- a) Sądem Rejonowym w B _____ pod sygn. akt: _____
 - celem wykazania faktu ustanowienia skarżącemu pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia i wniesienia w jego imieniu niniejszej skargi, zwolnienia go od kosztów sądowych w całości, a także zawieszenia biegu terminu na wniesienie niniejszej skargi, daty jego wznowienia po ustanowieniu pełnomocnika- a przez to celem ustalenia, iż skarga niniejsza została wniesiona z zachowaniem ustawowo przewidzianego terminu,
  - b) Sądem Okręgowym w B _____ pod sygn. akt _____
 - celem wykazania faktu odrzucenia zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w B _____ z _____ czerwca 2022 r. w przedmiocie przyznania biegłej z zakresu szacowania nieruchomości wynagrodzenia za sporządzenie opinii- postanowieniem z _____ lipca 2022 r. - a przez to celem ustalenia faktu wyczerpania przez niego drogi sądowej i ostateczności rozstrzygnięcia, a także celem ustalenia początku biegu terminu na wniesienie niniejszej skargi - a przez to celem ustalenia, iż skarga niniejsza została wniesiona z zachowaniem ustawowo przewidzianego terminu,
3. dopuszczenie dowodu z załączonych do niniejszej skargi dokumentów celem wykazania faktów wskazanych we wstępie i uzasadnieniu skargi,
4. nadanie skardze biegu i rozpoznanie jej na posiedzeniu jawnym,
5. zasądzenie zwrotu kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w trybie art. 54 ust. 2 TKU.

Skargę konstytucyjną wywodzę na tej podstawie, że Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie o sygn. akt _____ :

- 1. wydał w dniu _____ lipca 2022 r. postanowienie, na mocy którego odrzucił zażalenie skarżącego na w/w postanowienie jako niedopuszczalne na mocy art. 394² § 1 i 1¹ kpc w zw. z art. 370 kpc w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 kpc.

Zakwestionowane w niniejszej w skardze regulacje prawne stanowiły podstawę wydania przedmiotowego orzeczenia, gdyż Sąd II Instancji na tych przepisach oparł swe rozstrzygnięcie. Zgodnie z przepisami kpc zaskarżone orzeczenie jest ostateczne i nie przysługuje od niego dalsze zażalenie, w tym również do Sądu Najwyższego. Skarżący wyczerpał przysługujące mu środki odwoławcze. Tym samym Sąd zamknął mu drogę do dochodzenia wszystkich jego praw przed wymiarem sprawiedliwości.

Jednocześnie wskazuję, iż terminem, od którego należy liczyć bieg terminu na wniesienie przez skarżącego skargi konstytucyjnej jest data doręczenia ostatecznego

W toku postępowania odwoławczego, toczącego się przed Sądem Okręgowym w B pod sygn. akt dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłego z zakresu szacowania nieruchomości p. W H który miał ponownie ustalić wartość podlegającej podziałowi nieruchomości z uwagi na upływ niemal 2 lat od wydania pierwszej opinii, z jednoczesnym wyliczeniem wartości nakładów poniesionych przez skarżącego w odniesieniu do wartości tej nieruchomości. Biegły opinię sporządził, za co postanowieniem z listopada 2021 r. zostało mu przyznane wynagrodzenie w kwocie zł.

Dowód: postanowienie z listopada 2021 r. sygn. akt

Następnie, na skutek zarzutów wnioskodawczyni, opartych na załączonej przez nią do akt opinii prywatnej innego biegłego, z której wynikała znaczna rozbieżność w wartości wyceny w/w nieruchomości, Sąd II instancji dopuścił dowód z opinii kolejnego biegłego z zakresu szacowania nieruchomości p. A C Skarżący konsekwentnie wnosił o oddalenie tego wniosku, jako m.in. bezpodstawnego, zmierzającego do przedłużenia postępowania oraz generującego znaczne koszty. Biegła sporządziła opinię, dokładnie w tym samym zakresie co w/w biegły W. H tj. ustalając aktualną wartość nieruchomości, z jednoczesnym wyliczeniem nakładów poniesionych przez skarżącego w odniesieniu do wartości tej nieruchomości. Postanowieniem z czerwca 2022 r. Sąd II instancji przyznał jej wynagrodzenie zł oraz kwotę zł tytułem zwrotu wydatków.

Dowód: postanowienie z czerwca 2022 r. sygn. ak

Zdaniem skarżącego wynagrodzenie biegłej A. C zostało przez nią rażąco zawyżone (ponad 3-krotnie) za dokładnie ten sam zakres opinii jaki sporządził biegły W. H, wobec czego na w/w postanowienie pełnomocnik skarżącego wniósł zażalenie, które Sąd II instancji postanowieniem z dnia lipca 2022 r. odrzucił jako niedopuszczalne na mocy art. 394² § 1 i 1¹ kpc w zw. z art. 370 kpc w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 kpc.

Dowód: postanowienie z lipca 2022 r. sygn. akt wraz uzasadnieniem oraz z pismem przewodnim i Elektronicznym Potwierdzeniem Odbioru Korespondencji

Odpis w/w postanowienia kończącego postępowanie w sprawie doręczony został pełnomocnikowi skarżącego wyłącznie drogą elektroniczną przez Portal Informacyjny Apelacji B lecz nie został przez pełnomocnika podjęty w terminie. Orzeczenie zostało umieszczone na w/w Portalu w dniu 8 lipca 2022 r., więc skutek doręczenia orzeczenia należy liczyć od daty 22 lipca 2022 r.

Zgodnie z przepisami kpc zaskarżone orzeczenie jest ostateczne i nie przysługuje od niego dalsze zażalenie, w tym również do Sądu Najwyższego. Skarżący wyczerpał zatem przysługujące mu środki odwoławcze.

Wobec powyższego, skarżący wniósł o ustanowienie mu pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia i wniesienia w jego imieniu skargi konstytucyjnej w dniu 28 września 2022 r., zaś pełnomocnik skarżącego otrzymał odpis postanowienia o ustanowieniu go pełnomocnikiem skarżącego w niniejszym postępowaniu w dniu 24 stycznia 2023 r., więc jak wskazano we wstępie termin na wniesienie niniejszej skargi upływa mu w dniu 17 lutego 2023 r.

Dowód: wniosek o ustanowienie skarżącemu pełnomocnika celem sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej opatrzony pieczęcią z datą wpływu do Sądu Rejonowego w B z września 2022 r. oraz postanowienie z dnia stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt wraz z pismem przewodnim stycznia 2023 r. i kopertą

2. Stan prawny

Jak wskazano powyżej, zażalenie na postanowienie z lipca 2022 r. w sprawie o sygn. akt Sąd II instancji odrzucił jako niedopuszczalne na mocy art. 394² § 1 i 1¹ kpc w zw. z art. 370 kpc w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 kpc.

Przepis art. 394² § 1 i § 1¹ kpc, w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 142 lit. b ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), stanowi, iż:

„§ 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji.

§ 1¹. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,
  - 2) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego,
  - 3) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej,
  - 4) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,
  - 5) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę,
  - 6) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka,
  - 7) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia
- z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.”

Przepis, art. 370 kpc, na którym Sąd II instancji również oparł w/w postanowienie stanowiąc, iż: „Sąd pierwszej instancji odrzuci na posiedzeniu niejawnym apelację wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie.”

Jednakże, przepis ten został uchylony przez art. 1 pkt 129) ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), która weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 r., a zatem nie mógł stanowić podstawy orzekania w dniu lipca 2022 r.

Przepis, art. 397 § 2 zd. 1 kpc, w aktualnym również obecnie brzmieniu, nadanym przez art. 1 pkt 145) ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), na którym Sąd II instancji również oparł w/w postanowienie, stanowi, iż: „§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie.”

Przedmiotowym orzeczeniem, opartym w szczególności na art. 394² § 1 i § 1¹ kpc, naruszone zostały art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji RP w ten sposób, że odrzucono zażalenie skarżącego (działającego jako uczestnik postępowania) wniesione na postanowienie Sądu Okręgowego w B z czerwca 2022 r. w sprawie o sygn. akt , na mocy którego Sąd przyznał biegłej

z zakresu szacowania nieruchomości p. A C wynagrodzenie za sporządzenie opinii w sprawie w kwocie zł oraz zwrot wydatków w kwocie zł. Tym samym Sąd pozbawił skarżącego prawa do sprawiedliwego procesu (art. 45 ust. 1 *Konstytucji*), przez co ograniczono jego konstytucyjne wolności i prawa (art. 31 ust. 3 *Konstytucji*), do dochodzenia których droga sądowa nie może być mu zamknięta (art. 77 ust. 2 *Konstytucji*), gdyż stanowiłoby to rażące naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 *Konstytucji*).

Co więcej, ustawodawca wprowadzając ograniczenia wynikające z postanowień przepisu art. 394² § 1¹ kpc odebrał stronom (w tym wypadku skarżącemu) możliwość odwołania się od postanowienia w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłemu powołanemu przed Sądem II instancji, podczas gdy przewidział taką możliwość w art. 394^{1a} § 1 ust. 9) kpc w tożsamych rozstrzygnięciach zapadłych przed Sądem I instancji. Tym samym naruszył konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 *Konstytucji*), zaufania obywateli do Państwa, demokratycznego państwa prawnego i zasady prawidłowej legislacji (art. 2 *Konstytucji*) oraz zasadę równości obywatela wobec prawa (art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*).

Niemożliwość zaskarżenia postanowienia w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłemu przed Sądem II instancji w sposób istotny wpłynęła na wysokość kosztów postępowania przed Sądem odwoławczym. Co prawda, na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w B z listopada 2018 r. w sprawie o sygn. akt skarżący był zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie oraz miał ustanowionego pełnomocnika z urzędu, tym niemniej Sąd II instancji w postanowieniu z października 2022 r. ostatecznie kończącym postępowanie odwoławcze w sprawie o sygn. akt , obciążył go większą częścią kosztów postępowania apelacyjnego w kwocie zł- na co wpływ miała w znacznej mierze wskazana powyżej wysokość wynagrodzenia przyznanego przez Sąd na rzecz biegłej p. A. C .

Skarżący usiłował zaskarżyć m.in. wydane w tym zakresie orzeczenie, wskazując m.in. na naruszenie art. 100 kpc, gdyż pomimo uwzględnienia jego apelacji i pomimo faktu, iż niemal wszystkie koszty postępowania apelacyjnego wywołane były wnioskami dowodowymi wnioskodawczyni, którym uczestnik (skarżący) stanowczo i nieustannie oponował- ze względu na niezasadność wniosków, a także niepotrzebne przedłużanie postępowania i generowanie dodatkowych kosztów procesu, których nie byłby w stanie ponieść, gdyby został nimi obciążony- co finalnie w rzeczy samej miało miejsce, a także poprzez naruszenie art. 102 kpc poprzez jego niezastosowanie, a ze względu na wskazaną inicjatywę dowodową wnioskodawczyni, na skutek której koszty w znacznej mierze zostały wygenerowane, a także ze względu na trudną sytuację materialną uczestnika, która m.in. skutkowałą ustanowieniem mu pełnomocnika z urzędu i zwolnieniem od opłat sądowych- Sąd mógł kosztami postępowania uczestnika nie obciążać w całości lub choćby w części, a jednak kosztami postępowania apelacyjnego uczestnika w znacznej mierze obciążył.

Postanowieniem z stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy w sprawie o sygn. akt odrzucił we wskazanym powyżej zakresie zaskarżenia zażalenie skarżącego, a w pozostałym zakresie je oddalił. W uzasadnieniu postanowienia Sąd ponownie powołał się na przepis art. 394² § 1 i § 1¹ kpc, wskazując, iż zażalenie to jest niedopuszczalne, bowiem „*gdyby ustawodawca chciał dopuścić możliwość zażalenia poziomego na postanowienie o obciążaniu kosztami*

sądowymi (przed Sądem II instancji- not. MB) *dałby temu wyraz, tak jak jest to unormowane w art. 394 § 1 pkt. 6 kpc dotyczącym zażaleń na postanowienia sądu pierwszej instancji*". Zdaniem skarżącego dodatkowo dowodzi to niekonstytucyjności wskazanego przepisu- i w tym zakresie także rozważy ewentualne skierowanie skargi do Trybunału Konstytucyjnego. Zdaniem skarżącego, nie istnieją również spory co do wykładni zaskarżonego przepisu w orzecznictwie sądów powszechnych. Sądy powszechne prawidłowo interpretują bowiem zaskarżone unormowanie, jednakże w ocenie skarżącego godzi ono w sposób znaczący w prawa i wolności obywateli, a w szczególności w jego indywidualnym przypadku- było bardzo krzywdzące dla samego skarżącego.

Dowód: *postanowienie z października 2022 r. w sprawie o sygn. akt wraz z pismem przewodnim z listopada 2022 r. oraz postanowienie z stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt wraz z uzasadnieniem*

Zdaniem skarżącego, dla ochrony jego praw wystarczające byłoby zapewnienie dostępu do zażalenia „poziomego”, nic jest natomiast niezbędne przyznanie prawa do odwołania do instancji hierarchicznie wyższej.

3. Zagadnienia wstępne

Wskazany we wstępie art. 394² § 1 i 1¹ kpc, reguluje możliwość składania zażaleń do innego równorzędnego składu sądu drugiej instancji na niektóre wymienione w nim postanowienia tego sądu. Zgodnie z tym przepisem: *„Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji”, a także „Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest: odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie, oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia- z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.”*

W przytoczonym w art. 394² § 1¹ kpc katalogu rozstrzygnięć podlegających zaskarżeniu nie uwzględniono postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłemu powołanemu przed Sądem II instancji. Zdaniem skarżącego prowadzi to do nadużyć ze strony biegłych, którzy potrafią znacznie zawyżyć swoje wynagrodzenie, będąc świadomymi niezaskarżalności postanowień Sądu II instancji. Obłożone dużą ilością spraw sądy zazwyczaj kontrolują jedynie złożony przez biegłego wniosek o przyznanie wynagrodzenia pod kątem formalnym, a niezwykle rzadko analizują przedstawioną kartę pracy pod kątem merytorycznym. Sędziowie, w ogromie spraw i opinii biegłych, nie porównują zazwyczaj jakie wynagrodzenie za tożsame opinie przyznawane jest w analogicznych sprawach, nawet w tej samej sprawie, ale wiele miesięcy wcześniej. Robi to jednak zazwyczaj strona lub jej pełnomocnik, gdyż stara się przez cały czas czuwać nad prawidłowością postępowania, w tym również nad zasadnością wynagrodzenia przyznawanego danemu biegłemu. Przypadek skarżącego nie jest bowiem w tym zakresie odosobniony i pełnomocnik skarżącego byłby w stanie podać inne sygnatury spraw, gdzie w II instancji biegli rażąco zawyżali swoje honorarium, a Sąd im je potem przyznawał. Nie jest dotyczą one jednak bezpośrednio

skarżącego, dlatego tylko pragnie zasygnalizować ten problem jako faktycznie istniejący.

Zdaniem skarżącego, we wskazanym przepisie pominięto regulację, która jego zdaniem, powinna się w nim znaleźć ze względu na wskazane wzorce kontroli. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie stwierdzał, że pominięcie legislacyjne – w odróżnieniu od zaniechania legislacyjnego może być przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny w takiej sytuacji ma obowiązek badać, czy w uchwalonych przepisach nie brakuje pewnych elementów normatywnych, koniecznych z punktu widzenia ustawy zasadniczej (por. zwłaszcza orzeczenie z 3 grudnia 1996 r., sygn. K 25/95, OTK ZU nr 6/1996, poz. 52 oraz wyrok z 6 maja 1998 r., sygn. K 37/97, OTK ZU nr 3/1998, poz. 33, podtrzymujący tę linię orzecznictwa po uchwaleniu Konstytucji z 1997 r.). Jego rola w żadnym wypadku nie może jednak prowadzić do „uzupełniania” obowiązującego stanu prawnego o rozwiązania pożądane z punktu widzenia inicjatora postępowania, ponieważ wykraczałoby to poza konstytucyjną funkcję Trybunału Konstytucyjnego jako „negatywnego ustawodawcy” i naruszałoby zasadę podziału władzy (por. w szczególności wyrok z dnia 19 listopada 2001 r., sygn. K 3/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 251).

Na podstawie analizy prac legislacyjnych, które doprowadziły do wprowadzenia przepisów zawartych w art. 394² § 1 i 1¹ kpc było „wprowadzenie do procedury cywilnej instytucji tzw. odwołania poziomego, a tym samym przyznanie stronom (uczestnikom postępowania) prawa do zaskarżania orzeczeń wydanych przez sąd drugiej instancji, które – w świetle aktualnie obowiązujących przepisów nie podlegają weryfikacji w trybie zażalenia do Sądu Najwyższego” (druk sejmowy nr 3901/VI kadencja Sejmu, s. 1 uzasadnienia projektu noweli k.p.c. z 2011 r.). Są one konieczne ze względu m.in. na konstytucyjne gwarancje prawa do sądu, wynikające z art. 45 ust. 1 *Konstytucji* (druk sejmowy nr 3901/VI kadencja Sejmu, s. 1 uzasadnienia projektu noweli kpc z 2011 r.), lecz nie wymagają „angażowania autorytetu Sądu Najwyższego” (por. druk sejmowy nr 4332/VI kadencja Sejmu, s. 22 i 23 uzasadnienia projektu noweli kpc z 2012 r.). Z wiedzy skarżącego, postulowane przez niego rozszerzenie zakresu art. 394² § 1¹ kpc nie było rozważane w toku prac legislacyjnych. Jego zdaniem, rozwiązanie to zarówno pod względem przedmiotowym, jak i podmiotowym mieściłoby się jednak w ustalonym celu zaskarżonego przepisu, który reguluje zaskarżalność postanowień podobnych do wnioskowanego przez skarżącego. Wskazane przez skarżącego postanowienia mają tak samo, jak inne wymienione w art. 394² § 1¹ kpc charakter incydentalny (nie dotyczą istoty sprawy głównej między stronami postępowania), są wydawane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji (nie były wcześniej rozstrzygane) i adresowane nie tylko do stron, lecz także do innych podmiotów (w tym m.in. do biegłego, podobnie jak inne np. uwzględnione w art. 394² § 1¹ kpc postanowienie w sprawie skazania świadka, czy pełnomocnika stron na grzywnę).

W ocenie skarżącego, w kontekście powyższego, zarzut pominięcia ustawodawczego jest dopuszczalny i adresowany do właściwego przepisu (por. podkreślenie tego aspektu zarzutu pominięcia ustawodawczego w wyroku z 19 listopada 2008 r., sygn. Kp 2/08, OTK ZU nr 9/A/2008, poz. 157; ale równocześnie teza, że „wskazanie jednostki redakcyjnej o zbyt wąskim zakresie unormowania nie ma przesądzającego charakteru, gdyż – co do zasady – z punktu widzenia techniki prawodawczej «pominięta» materia nie musi zostać wpisana do konkretnej [zakwestionowanej przez skarżącego] jednostki redakcyjnej danego przepisu”, w wyroku z 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 110).

Nie może budzić też wątpliwości, że wskazane we wstępie i w przedstawieniu stanu faktycznego niniejszej skargi postanowienie z dnia lipca 2022 r. zostało oparte o zaskarżone przepisy, wszak Sąd II instancji bezpośrednio się na nie powołuje w treści uzasadnienia postanowienia i jest ono adresowane do skarżącego. W rezultacie należy uznać, że skarżący ma

legitymację skargową do wystąpienia w związku z tym orzeczeniem do Trybunału Konstytucyjnego. W świetle uzasadnienia tego postanowienia jest oczywiste, że to treść art. 394² § 1 i § 1¹ kpc (a w zasadzie – deficyty tej treści) była główną i bezpośrednią przyczyną odrzucenia zażalenia skarżącego i w konsekwencji naruszenia jego praw. Chociaż Sąd na marginesie wskazał również, iż zażalenie należałoby odrzucić jako niedopuszczalne, gdyż skarżący nie wystąpił uprzednio z wnioskiem o uzasadnienie, co jest warunkiem koniecznym, jednakże gdyby skarżący tak uczynił, to zgodnie z treścią art. 357 § 2¹ kpc sąd nie uwzględniłby wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a przy tym niekoniecznie wskazałby poza art. 357 § 2¹ kpc na zaskarżone w niniejszej skardze normy postępowania, wobec czego skarżący mógłby nie poznać merytorycznych powodów odrzucenia jego zażalenia. Jeśli bowiem Sąd nie doręczyłby mu uzasadnienia postanowienia to nie rozpoczęłyby się mu nawet termin na wniesienie zażalenia. Skoro jednak Sąd II instancji wskazał w uzasadnieniu postanowienia jako główną i bezpośrednią podstawę odrzucenia jego zażalenia przepis art. 394² § 1 i 1¹ kpc, to należy uznać, że właściwym przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie powinien być właśnie art. 394² § 1 i § 1¹ kpc w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia.

4. Wzorce kontroli konstytucyjności

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że we wszystkich pismach inicjujących postępowanie konieczne jest uzasadnienie zarzutów stawianych zaskarżonym przepisom na tle każdego z powołanych wzorców kontroli. Wymóg ten nie może być traktowany powierzchownie i instrumentalnie, ponieważ przesądza o zakresie dopuszczalnego rozpoznania sprawy (por. wyrok z 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78). Na mocy art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, ma on także zastosowanie do skargi konstytucyjnej, której uzasadnienie musi polegać na wskazaniu, jakie konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego i w jaki sposób zostały naruszone.

Skarżący zarzuca przytoczonemu przepisowi naruszenie następujących konstytucyjnych praw i wolności jednostki:

- a) prawa do sądu i sprawiedliwego procesu, wyrażonego art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 77 ust. 2 i art. 2 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 78, poz. 483),
- b) prawa do zaskarżania orzeczeń i kontroli orzeczeń w postępowaniu sądowym (dwuinstancyjnym), wyrażonego art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*,
- c) zasady równości w zakresie identycznego ukształtowania standardu proceduralnego wyznaczającego dostęp do sądu pierwszej instancji i sądu drugiej instancji w taki sposób, aby mogło zostać zrealizowane konstytucyjne prawo jednostki do sądowej kontroli instancyjnej merytorycznego orzeczenia, wynikające z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie przyponiwał znaczenie prawa do sądu jako jednej z najważniejszych gwarancji praw człowieka i praworządności oraz jednego z fundamentów państwa prawnego. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego prawo do sądu obejmuje w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia postępowania przed sądem, 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej,

zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd w rozsądnym terminie, 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

Rozważając treść prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, Trybunał Konstytucyjny przypominał, że na zasadę sprawiedliwości proceduralnej składają się w szczególności następujące wymagania: 1) możliwości bycia wysłuchanym, 2) ujawniania w sposób czytelny motywów rozstrzygnięcia, co ma zapobiegać jego dowolności i arbitralności oraz 3) zapewnienia uczestnikowi postępowania przewidywalności jego przebiegu.

Istotnym elementem prawa do sądu jest prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Dwuinstancyjność postępowania ma na celu zapewnienie zapobiegania pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji (zob. wyrok z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143, s. 818- 819). Trybunał Konstytucyjny przypominał w swoim orzecznictwie, że konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności: a) dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie - przyznanie stronom (uczestnikom) odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji; b) powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji - co do zasady - sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego; c) odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne.

Trybunał Konstytucyjny wskazywał, że ustawodawca, normując postępowanie w drugiej instancji, „nie może całkowicie zamykać dostępu do sądu drugiej instancji ani też ustanawiać nieuzasadnionych ograniczeń, które nie odpowiadałyby wymogom określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji.” (wyrok z 12 września 2006 r., sygn. SK 21 /05, OTK ZU nr 8/ A/2006, poz. 103, s. 1069). Zakres przedmiotowy prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego został wyznaczony przez konstytucyjne pojęcie sprawy. Zasada dwuinstancyjności ma zastosowanie w tym wypadku, gdy sąd pierwszej instancji rozpatruje sprawę w rozumieniu *Konstytucji*. Zasada ta odnosi się nie tylko do głównego przedmiotu postępowania sądowego, ale może obejmować również te kwestie wypadkowe, w odniesieniu do których sąd orzeka o prawach i obowiązkach określonego podmiotu. Można podać tu m. in. przykład ukarania karą porządkową (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 lipca 2002 r., sygn. SK 31 /01, OTK ZU nr 4/ A/2002, poz. 49). Zasada dwuinstancyjności nie wymaga, aby w każdej kwestii wypadkowej, niemającej charakteru odrębnej sprawy w rozumieniu *Konstytucji*, przysługiwał środek zaskarżenia. Konieczność ustanowienia takich środków w niektórych kwestiach wypadkowych, niemających charakteru odrębnej sprawy w rozumieniu *Konstytucji*, może natomiast wynikać z ogólnego wymogu ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej.

Prawo dostępu do sądu drugiej instancji oznacza efektywne prawo do uruchomienia postępowania przed sądem drugiej instancji. Ustawodawca ma nie tylko obowiązek stworzyć odpowiedni środek zaskarżenia, ale również uregulować go w taki sposób, aby zainteresowany mógł rzeczywiście uruchomić kontrolę instancyjną. Prawo strony do rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji może być naruszone zarówno bezpośrednio przez wyłączenie możliwości wniesienia apelacji, bądź zażalenia, jak i pośrednio przez ustanowienie takich formalnych warunków ich wniesienia, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną.

Zasada dwuinstancyjności postępowania oznacza, że sąd drugiej instancji bada samodzielnie m. in. czy spełnione zostały formalne wymogi przewidziane dla danego środka zaskarżenia i ma prawo ostatecznie odrzucić środek zaskarżenia, który nie spełnia tych

wymogów. Konstytucyjny nakaz zapewnienia efektywnego prawa do zaskarżania orzeczeń sądowych nie oznacza, że orzeczenia sądu drugiej instancji, które odrzucają środek zaskarżenia z przyczyn formalnych lub też prowadzą *de facto* do zamknięcia drogi merytorycznego rozpoznania środka zaskarżenia, muszą podlegać dalszej kontroli instancyjnej. Przyjęcie odmiennych założeń w tym zakresie wykraczałoby poza wymogi wynikające z konstytucyjnego modelu dwuinstancyjnego postępowania sądowego.

Ustawodawca musi jednak uregulować postępowanie przed sądem drugiej instancji w taki sposób, aby odpowiadało ono konstytucyjnym wymogom sprawiedliwej procedury sądowej. Trybunał Konstytucyjny przypominał w tym zakresie, że „*tożsamość konstytucyjna sądu (wymiaru sprawiedliwości) jest wyznaczana poza oczywistym wymogiem niezależności, bezstronności i niezawisłości - między innymi przez: - odrzucenie dowolności i arbitralności, - zapewnienie udziału zainteresowanych podmiotów w postępowaniu, - traktowanie jawności jako zasady, wydawanie rozstrzygnięć zawierających rzetelne, weryfikowalne uzasadnienia*” (wyrok z 31 marca 2005 r., sygn. SK 26/02). Powyższe uwagi, sformułowane w ramach kontroli konstytucyjności przepisów dotyczących postępowania w sprawie skargi kasacyjnej, zachowują w pełni aktualność w odniesieniu do postępowania przed sądem drugiej instancji.

W kwestii przyznania wynagrodzenia biegłemu, sądem pierwszej instancji jest ten sąd, przed którym dany biegły został powołany i który orzeka materialnie po raz pierwszy w tej kwestii. Art. 394² § 1¹ kpc uniemożliwia stronie zaskarżenie postanowienia o przyznaniu biegłemu wynagrodzenia wydanego po raz pierwszy (materialnie) przez sąd drugiej instancji. Przyznane biegłemu wynagrodzenie, co niestety często ma miejsce i zdaniem skarżącego miało miejsce również w przypadku jego sprawy, może zatem stanowić wynik wyłącznie kontroli wniosku biegłego o przyznanie wynagrodzenia pod kątem formalnym, w oderwaniu od rzeczywistego nakładu pracy i stawek, które zadeklarował biegły i nie podlega ono kontroli instancyjnej. Niemożność poddania kontroli postanowienia o przyznaniu biegłemu wynagrodzenia godzi w prawo do sądu i sprawiedliwego procesu, którego bezpośrednim przejawem jest prawo stron do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji oraz będące jego konsekwencją prawo do dwuinstancyjnego sądownictwa. Konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego wyrażająca się w prawie do zaskarżenia i kontroli (choćby w ramach instancji poziomej) dotyczy zatem również postanowień w sprawie przyznania biegłemu wynagrodzenia, co z kolei w odniesieniu do postanowień zapadłych w tym zakresie przed Sądem I instancji jest przez ustawodawcę przewidziane w art. 394^{1a} § 1 pkt. 9) kpc. Z tego względu zaskarżony przepis w zakresie określonym w skardze jest niezgodny z art. 45 ust. 1 *Konstytucji*.

Jak wskazano powyżej, kwestionowany w niniejszej skardze przepis narusza prawo do sądu oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, wyrażoną w art. 176 ust. 1 *Konstytucji*. To oznacza, że problemem konstytucyjnym na tle niniejszej sprawy - gdy idzie o naruszone prawo konstytucyjne - jest przede wszystkim ocena art. 394² § 1¹ kpc w świetle art. 45 ust. 1 *Konstytucji*, ponieważ ten przepis wyraża podmiotowe prawo konstytucyjne, którego ochronie służy skarga konstytucyjna. Art. 176 ust. 1 *Konstytucji* ma tu zaś znaczenie gwarancyjne; dwuinstancyjność nie jest bowiem prawem samoistnym, lecz gwarancją (jedną z wielu) prawidłowej realizacji prawa do sądu i sprawiedliwego procesu, a w konsekwencji również urzeczywistnieniem zasady demokratycznego państwa prawnego wyrażonej w art. 2 *Konstytucji*. Gwarancja ta wyraża się w możliwości skontrolowania decyzji podejmowanych przez sąd niekoniecznie w trybie formalnie instancyjnym, ale np. w ramach kontroli poziomej (tak jak to uczyniono w art. 394² § 1¹ kpc). W świetle poglądu przyjętego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego „*konstytucyjna kwalifikacja konkretnych środków zaskarżenia*

pozostawionych przez prawodawcę do dyspozycji strony, uwzględniać musi całokształt unormowań determinujących przebieg danego postępowania. W szczególności konieczne jest zarówno odniesienie do rodzaju sprawy rozstrzyganej w danym postępowaniu, struktury i charakteru organów podejmujących rozstrzygnięcie, jak i wreszcie konsekwencji oddziaływania innych zasad i norm konstytucyjnych, w szczególności zaś konstytucyjnej zasady prawa do sądu" (zob. np. wyrok z 2 czerwca 2010 r., sygn. SK 38/09, LEX nr 578851).

W aktualnym stanie prawnym brak jest możliwości weryfikacji postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia przed sądem II instancji, choć jest to już zagwarantowane w odniesieniu do takich postanowień wydawanych przez sąd I instancji. W tym właśnie braku symetryczności gwarancji skarżący upatruje naruszenia prawa do sądu i sprawiedliwego procesu, prawa do zaskarżenia oraz kontroli orzeczeń w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym. W ocenie skarżącego takie pominięcie prawodawcze polegające na tym, że w kwestionowanym art. 394² § 1¹ kpc brak jest wskazania, że przysługuje zażalenie w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia (w ramach kontroli poziomej) narusza konstytucyjną zasadę równości w zakresie identycznego standardu proceduralnego dostępności do sądu pierwszej instancji, jak i sądu drugiej instancji (art. 32 ust. 1 w związku z art. w art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 *Konstytucji*).

Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Trybunału, art. 32 *Konstytucji* nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli konstytucyjności prawa w procedurze zainicjowanej skargą konstytucyjną, ponieważ naruszenie zasady równości musi zostać powiązane z konstytucyjnym prawem podmiotowym (por. m. in. postanowienie z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01). W związku z powyższym skarżący wskazuje, że upatruje naruszenia konstytucyjnej zasady równości w zakresie braku identycznego ukształtowania standardu proceduralnego dostępu do sądu pierwszej instancji, jak i sądu drugiej instancji, tak aby mogło zostać zrealizowane konstytucyjne prawo do sądowej kontroli instancyjnej merytorycznego orzeczenia (art. 32 ust. 1 w związku z art. w art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 *Konstytucji*).

W związku z powyższym istotne w sprawie jest to, czy istniejący system kontroli (zaskarżalności) postanowień w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia odpowiada - co do zasady - konstytucyjnym standardom, a wtórną kwestią jest zaś to, jaki konkretny podmiot będzie kontrolował postanowienie w tym przedmiocie - czy to strona (uczestnik) postępowania, czy też sam biegły.

Pojęcie zaskarżalności, na co zwracał uwagę w swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny, jest bowiem szersze niż pojęcie instancyjności. Konstytucyjny standard instancyjności i zaskarżalności orzeczeń określony został w art. 176 ust. 1 oraz art. 78 *Konstytucji*. Pierwszy z wymienionych przepisów gwarantuje, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne, drugi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od zasady zaskarżalności oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

W prawie procesowym pojęcie instancyjności najczęściej wiązane jest z istnieniem kilku etapów rozpoznania sprawy od jej wszczęcia do prawomocnego rozstrzygnięcia. Zakłada się przy tym, że ponowne rozpoznanie sprawy bądź kontrola orzeczenia dokonywana jest przez sąd wyższej instancji. Instancyjność w tym znaczeniu wiąże się z zaskarżalnością orzeczeń wydawanych w postępowaniu sądowym. Instancyjność postępowania i zaskarżalność orzeczeń nie są jednak pojęciami tożsamymi, albowiem zaskarżalność orzeczenia nie musi wiązać się z rozpoznawaniem sprawy przez sąd wyższego stopnia. Rozróżnienie między instancyjnością i zaskarżalnością, a także ocena, czy w danym wypadku procedura powinna być ukształtowana w sposób umożliwiający „aż” kontrolę instancyjną (rozpatrzenie - weryfikację przez sąd wyższej

instancji), czy „tylko” jako procedura umożliwiająca weryfikację decyzji (orzeczenia) przez inny podmiot, niż ten, który decydował po raz pierwszy, zależy m. in. od tego, czy kontrola (weryfikacja) dotyczy rozstrzygnięcia w kwestii incydentalnej, czy rozstrzygnięcia „w sprawie”. Wyższego poziomu gwarancji (a więc instancyjności połączonej z dewolucyjnością) wymaga orzekanie „w sprawie” i w tym zakresie *Konstytucja* wymaga dwuinstancyjnego postępowania. Także postanowienia kończące postępowanie podlegają zażaleniu instancyjnemu. Natomiast kwestie wypadkowe, incydentalne, tworzą bardzo zróżnicowany zbiór z punktu widzenia ich prawnego reżimu. Czasami wystarczającą kontrolę decyzji w tych sprawach zapewnia kontrola instancyjna ostatecznego orzeczenia „w sprawie”, czasami ustawodawca przyznaje możliwość weryfikacji rozstrzygnięcia kwestii wypadkowej w ramach zażalenia (rozpatrywanego przez sąd wyższej instancji), a jeszcze w innej sytuacji czasami taką możliwość weryfikacji w ogóle się wyklucza. W sytuacji, gdy kwestia wypadkowa pojawia się po raz pierwszy przed sądem drugiej instancji, wówczas tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie - powstaje problem weryfikacji takiej decyzji.

Należy zgodzić się z poglądem Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonym w wyroku z dnia 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09, że o kwalifikacji postępowania jako pierwszej lub drugiej instancji nie może rozstrzygać jedynie fakt, że sąd w pewnym zakresie dokonywa nowych ustaleń lub rozpoznaje daną kwestię „po raz pierwszy”. Za utrwalony i dominujący w orzecznictwie konstytucyjnym można uznać pogląd, zgodnie z którym *„sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe, w wyniku którego organ ten ma wydać rozstrzygnięcie dotyczące sporu istniejącego między stronami”* (OTK ZU nr 1 / A/2010, poz. 1). Kwestia wypadkowa nie mieści się w ramach tak pojmowanego sporu. Jednakże, gdy sąd drugiej instancji rozstrzyga jakąś kwestię po raz pierwszy, to rozstrzygnięcie tej kwestii - z uwagi na istotne znaczenie dla praw jednostki - powinno móc być weryfikowalne. Takiej weryfikacji wymaga wywiedziona z art. 45 ust. 1 *Konstytucji* zasada sprawiedliwości proceduralnej, a szerzej określona w art. 2 *Konstytucji* zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Niekoniecznie musi to być jednak weryfikacja w trybie instancyjnym, może to być weryfikacja w ramach instancji poziomej, tak jak to uczyniono w art. 394² § 1¹ kpc.

Skarga konstytucyjna w niniejszej sprawie dotyczy pominięcia prawodawczego, ponieważ w żadnym z istniejących przepisów (art. 394 kpc i nast.) nie przewidziano możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia wydanego przez sąd drugiej instancji. Skarżący kwestionuje więc brak kontroli (zaskarżalności) rozstrzygnięć w sprawie postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia przez sąd drugiej instancji (czyli w stanie prawnym obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r.). W ocenie skarżącego, kwestionowana regulacja narusza m.in. art. 45 ust. 1 *Konstytucji*, a w szczególności, wywodzone z niego prawo do sądu i sprawiedliwego procesu oraz art. 176 *Konstytucji*, ponieważ ogranicza możliwość skontrolowania postanowienia sądu drugiej w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia - zarzut dotyczy zatem naruszenia art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 *Konstytucji*.

Art. 176 ust. 1 *Konstytucji* jest przepisem gwarancyjnym, bo - dopełniając postanowienia art. 78 *Konstytucji* - konkretyzuje treść prawa jednostki do zaskarżenia decyzji sądu w ramach postępowania sądowego. Gwarancja proceduralnej kontroli postępowania sądowego służy zapobieganiu pomyłkom i arbitralności decyzji podejmowanych w pierwszej instancji (zob. wyrok TK z 12 czerwca 2002 r., sygn. P 13/01). Prawo do sądu wzmacnia gwarancja instancyjności jako proceduralnej zasady postępowania sądowego (zob. wyrok TK z 18 maja 2004 r., sygn. SK 38/03). Skarżącemu chodzi nie tyle o problem samej instancyjności, lecz

zaskarżalności: tzn. niekoniecznie miałby w jego przypadku orzekać sąd wyższej instancji w sensie ustrojowym (tutaj Sąd Apelacyjny), lecz o to, że rozstrzygnięcie sądu wydane po raz pierwszy w danej sprawie nie podlega weryfikacji, a powinno podlegać. Taką sytuację zazwyczaj zapewnia instancyjność rozpatrywania zażalenia przez sąd co do zasady - stojący w hierarchii sądów wyżej (dewolutywność); wyjątkowo jednak weryfikacja może być przeprowadzona również przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym (tak jak to uczyniono w art. 394² § 1¹ kpc w odniesieniu do wskazanych w tym przepisie rozstrzygnięć wпадkowych). Zdaniem skarżącego w niniejszym przypadku również byłoby to wystarczające.

Zaskarżony przepis (w zakresie wykładni funkcjonalnej podlegający wnioskowaniu *a contrario*) uniemożliwia obecnie jakąkolwiek weryfikację postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia przez sąd drugiej instancji. Stąd też zamknięcie drogi sądowej weryfikacji (kontroli) postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia dotyka w bezpośredni sposób konstytucyjnego prawa kontroli instancyjnej orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny zwracał już w swoim orzecznictwie uwagę, że nadmierne koszty postępowania sądowego mogą naruszać konstytucyjne prawo do sądu (zob. np. ostatnio wyrok z 2 grudnia z 2020 r. sygn. SK 9/17). Ze względu na znaczenie tego zagadnienia dla korzystania z konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela ustawodawca musi unormować również kwestię zaskarżalności postanowień w przedmiocie wynagrodzenia biegłego, gdyż jak to ma miejsce w przypadku skarżącego- 3-krotnie zawyżone wynagrodzenie przez biegłą w sposób znaczący wpłynęło na całość kosztów postępowania- którymi pomimo „wygrania” apelacji przed Sądem II instancji, skarżący został obciążony w ok. 60%. W związku z tym, skarżący ma obowiązek zapłaty kosztów, których od wniosków którym stanowczo oponował, a przy tym podkreślenia wymaga- kosztów od których był pierwotnie zwolniony ze względu na niemożność ich poniesienia bez uszczerbku dla utrzymania siebie i syna, którego samodzielnie wychowuje.

Art. 176 ust. 1 *Konstytucji* wyraża nie tylko ustrojową zasadę, wedle której powinno być zorganizowane sądownictwo powszechne, ale - w świetle prezentowanego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego stanowiska - pełni również rolę gwarancyjną, wyrażając prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. W tym aspekcie, pozostając w ścisłym związku z art. 78 *Konstytucji*, może być dopuszczony jako wzorzec kontroli w postępowaniu skargowym przed Trybunałem Konstytucyjnym (patrz: postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt SK 15/ 16). Przepis art. 176 ust. 1 *Konstytucji* dotyczy jednak wyłącznie postępowania sądowego, zatem prawo do dwuinstancyjnego postępowania dotyczy spraw przekazanych na mocy ustaw do właściwości sądów, tzn. rozpoznawanych przez nie „od początku do końca”.

Wprawdzie konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania nie wymaga, aby rozstrzygnięcie wydane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji w kwestii przyznania biegłemu wynagrodzenia musiało podlegać dalszej kontroli instancyjnej. W tym zakresie stosuje się natomiast ogólny nakaz ukształtowania postępowania sądowego zgodnie z wymogami sprawiedliwości proceduralnej. Zaskarżony przepis w swoich skutkach utrudnia wniesienie środka zaskarżenia na orzeczenie merytoryczne, w sytuacji, w której sąd drugiej instancji sąd przyznaje biegłemu wynagrodzenie- w niniejszym przypadku- w wysokości 3 krotnie wyższej niż biegłemu, który sporządził opinię przed tym samym sądem, tej samej specjalizacji i w tym samym zakresie.

W oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, skarżący pragnie podnieść, że przy badaniu zapewnienia konstytucyjnego wymogu zaskarżalności orzeczeń pierwszej instancji nie wystarczy stwierdzić, że sąd rozpatrujący wniosek o przyznanie wynagrodzenia biegłemu

działa w drugiej instancji. Orzeczenie w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia powołanym po raz pierwszy przed danym sądem jest bowiem materialnie pierwszym orzeczeniem w tym zakresie. Zgodnie więc z art. 176 ust. 1 *Konstytucji* postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia - jako orzeczenia sądowego - również winna dotyczyć zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. wyrok TK z 27 marca 2007 r., SK 3/05).

Argumentację za przyjęciem dopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia, w stanie prawnym po 7 listopada 2019 r., można ponadto wzbogacić poprzez odwołanie się do postulatu zapobiegania arbitralności orzeczeń, który jest elementem zasady sprawiedliwości. Zdaniem skarżącego, ustawodawca powinien unormować kwestię zaskarżalności wynagrodzenia biegłych powoływanych przez sądy drugiej instancji, aby wykluczyć nie tylko arbitralność rozstrzygania w tym zakresie, ale również aby zapobiec występującym w tym zakresie coraz częściej nadużyciom, które finalnie uderzają w strony postępowania. Może to także doprowadzić do sytuacji, w których podmioty niemające odpowiednich środków na pokrycie kosztów postępowania (tak jak skarżący) zostałyby nimi obciążony w nadmiernym zakresie w wyniku błędnej decyzji organów władzy sądowniczej, co w istocie miało miejsce w niniejszej sprawie (por. odnośnie arbitralności orzeczeń: wyrok z dnia 31 marca 2009 r., SK 19/08).

Ponadto, skarżący pragnie także wskazać na pogwałcenie konstytucyjnego prawa do równego traktowania i zakazu ograniczania konstytucyjnych praw i wolności, wyrażonych w art. 32 ust. 1 oraz 31 ust. 3 *Konstytucji*. Gdyby uchybień w zakresie tezy dowodowej, czy też ilości biegłych nie dopuścił się Sąd I instancji, to skarżący miałby sposobność ewentualnego złożenia i rozpoznania zażalenia na, jego zdaniem rażąco zawyżone, wynagrodzenie biegłego. Co więcej, zdaniem skarżącego, ze względu na możliwość zaskarżania postanowień w tym przedmiocie wydanych przez Sąd I instancji, skarżący jest zdania, iż do nadużyć ze strony biegłej w zakresie wnioskowanego przez nią wynagrodzenia, w ogóle by nie doszło.

Jako przykład, można w tym miejscu przytoczyć orzeczenie Trybunału z dnia 12 września 2006 r. (SK 21 /05), w którym stwierdzono, że ustawa nie może całkowicie zamykać dostępu do sądu drugiej instancji ani też ustanawiać nieuzasadnionych ograniczeń, które nie odpowiadałyby wymogom określonym w art. 31 ust. 3 *Konstytucji*. Dotyczy to w szczególności kosztów postępowania w drugiej instancji, czy też sposobu uregulowania instytucji zwolnienia od tych kosztów. *„W warunkach odpłatności postępowania sądowego, z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji wynika obowiązek ustanowienia regulacji, które zapewnią dostęp do sądu tym podmiotom, które nie są w stanie ponieść kosztów postępowania sądowego. (...) ustawodawca, regulując koszty postępowania sądowego, musi starannie wyważyć rozmaite dobra jednostkowe i ogólnospoleczne. Urzeczywistnienie przez państwo konstytucyjnego prawa do sądu wymaga znacznych środków finansowych. Ustawa nie może ustanawiać nadmiernych ograniczeń dostępu, a jednocześnie musi uwzględnić usprawiedliwione interesy ogólnospoleczne w sprawnym funkcjonowaniu sądów, stworzyć odpowiedni system pokrywania kosztów sprawnego funkcjonowania sądów i wprowadzić niezbędne mechanizmy zabezpieczające przed nadużywaniem prawa do sądu poprzez podejmowanie prób dochodzenia na drodze sądowej roszczeń oczywiście bezzasadnych. Ustawodawca powinien przy tym ustalić koszty postępowania sądowego na najniższym możliwym poziomie zapewniającym sprawne postępowanie sądowe. (...) Ponadto, niezbędne jest stworzenie odpowiednich rozwiązań prawnych, zapewniających dostęp do sądu osobom mniej zamożnym, które nie są w stanie ponieść kosztów postępowania sądowego.”* (por. wyrok TK z dnia września 2006 r., sygn. SK 21 /05). Jak wskazano powyżej, skarżący był pierwotnie zwolniony od kosztów i opłat sądowych w całości, ale w postanowieniu kończącym

postępowanie został nimi i tak w znaczny sposób, zdecydowanie powyżej jego możliwości zarobkowych i materialnych, obciążony.

Co więcej, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego występuje pogląd, że „Ze względu na znaczenie tego zagadnienia dla korzystania z konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela ustawodawca musi unormować instytucję zwolnienia od kosztów sądowych w taki sposób, aby wykluczyć arbitralność rozstrzygania w tym zakresie i zapobiec powstawaniu sytuacji, w których podmioty niemające odpowiednich środków na pokrycie kosztów postępowania nie zostałyby zwolnione od tych kosztów, między innymi w wyniku błędnej decyzji organów władzy sądowniczej (...)” (wyrok TK z 31 marca 2009 r., sygn. akt SK 19/08). Zdaniem skarżącego arbitralne rozstrzygnięcie, i błąd Sądu II instancji w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia, był dla niego bardzo krzywdzący i naruszył jego konstytucyjne wolności i prawa jako człowieka i obywatela.

Zaangażowanie więc osoby fizycznej bez oszczędności w postępowanie cywilne, w którym potem obciążana jest znacznymi kosztami postępowania, zmusza ją do zadłużenia się, co samo w sobie naraża ją na uszczerbek w utrzymaniu koniecznym dla siebie i rodziny- tak jak ma to miejsce w przypadku skarżącego

Reasumując, skarżący formułuje zarzut niekonstytucyjności 394² § 1 i 1¹ kpc, poprzez wyłączenie zaskarżalności w drodze zażalenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłemu w sytuacji, gdy postanowienie w tej kwestii zapadło na etapie rozpoznawania sprawy w drugiej instancji, podczas gdy taka zaskarżalność występuje w odniesieniu do analogicznych postanowień sądu pierwszej instancji. Taki stan prawny budzi zasadnicze zastrzeżenia konstytucyjne, ponieważ:

- strona nie może odpowiadać za ewentualne uchybienia Sądu I instancji, np. w zakresie dopuszczonych lub nieuwzględnionych, a prawidłowo zgłoszonych wniosków dowodowych, które następnie sanuje sąd odwoławczy, a przy tym nie może nie mieć możliwości zaskarżenia wadliwego, tj. rażąco zawyżonego wynagrodzenia biegłego, którym finalnie jest obciążana,
- występuje brak symetrii w ukształtowaniu mechanizmu rozpatrywania zażaleń w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia, w zależności od tego, czy postanowienie wydał sąd pierwszej instancji, czy drugiej instancji,
- nie jest w postępowaniu cywilnym niczym racjonalnym uzasadniony, zasada dwuinstancyjności nie polega na tym, że w określonej sprawie ma orzekać sąd II instancji w sensie ustrojowym, lecz na tym, że rozstrzygnięcie sądu orzekającego w pierwszej instancji, to znaczy wydane po raz pierwszy w danej sprawie, podlega weryfikacji przez inny sąd - co do zasady - stojący w hierarchii sądów wyżej (dewolutywność); wyjątkowo może być weryfikowane również przez sąd tego samego szczebla organizacyjnego, ale w innym składzie osobowym. Co zdaniem skarżącego byłoby w niniejszym wypadku wystarczające. Zaskarżony przepis uniemożliwia jakkolwiek weryfikację postanowienia w sprawie przyznania biegłemu wynagrodzenia, wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, w związku z tym powinien być uznany za niezgodny z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności postępowania. Tego typu orzeczenia nie są poddawane sądowej kontroli w żaden sposób – ani w odrębnym postępowaniu, ani też przy okazji badania zasadności wyroku lub postanowienia w sprawie „głównej” nie przysługują od nich żadne (dewolutywne lub niedewolutywne) środki zaskarżenia.

Z powyższych powodów należy uznać, że art. 394² § 1 i § 1¹ kpc w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłemu jest niezgodny ze wskazanymi we wstępie normami konstytucyjnymi. Zdaniem skarżącego, istnieją więc znaczące argumenty za wprowadzeniem w analizowanym zakresie zażalenia „poziomego”, tj. do innego składu sądu drugiej instancji.

Mając na uwadze, że wyczerpana została droga sądowa w niniejszej sprawie, a rozstrzygnięcie jest ostateczne, jedynym przysługującym skarżącemu narzędziem pozostało zaskarżenie wskazanych przepisów do Trybunału Konstytucyjnego, ze względu na ich rażąco niezgodność z obowiązującą *Konstytucją RP* i naruszanie w ten sposób podstawowych praw obywateli, a w tym konkretnym przypadku- skarżącego, ku czemu nie ma żadnych racjonalnych i prawnie uzasadnionych podstaw.

Mając na uwadze wszystkie przytoczone powyżej okoliczności niniejsza skarga konstytucyjna jest konieczna i w pełni uzasadniona, dlatego też uprzejmie wnoszę jak we wstępie.

BIURO PRAWNY

Myslibórz E. Biały

W załączeniu poświadczono za zgodność:

1. postanowienie SR w B z dnia stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt
wraz z pismem przewodnim z dnia stycznia 2023 r. i kopertą,
2. wniosek o ustanowienie skarżącemu pełnomocnika celem sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej opatrzony pieczęcią z datą wpływu do SR w B w dniu września 2022 r.
3. postanowienie SR w B z dnia stycznia 2020 r. w sprawie o sygn. akt
4. postanowienie SO w B z listopada 2021 r. w sprawie o sygn. akt
5. postanowienie SO w B z czerwca 2022 r. w sprawie o sygn. akt
6. postanowienie SO w B z lipca 2022 r. w sprawie o sygn. akt
wraz z uzasadnieniem, pismem przewodnim oraz wydrukiem
Elektronicznego Potwierdzenia Odbioru Korespondencji,
7. postanowienie SO w B z października 2022 r. w sprawie o sygn. akt
8. postanowienie SO w B z stycznia 2023 r. w sprawie o sygn. akt
wraz z uzasadnieniem,
9. 5 odpisów skargi konstytucyjnej z w/w załącznikami.